

ΕΠΙΚΑΙΡΟΙ ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

Η ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ

ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

Τὸ παρελθὸν φθινόπωρον συνεπληρώθησαν 30 ἔτη ἀφ' οὔτου ἔπεσεν εἰς τὴν Στάτισαν τῆς Μακεδονίας ὁ ἐθνικὸς ἐκείνος ἥρωας, ὁ Παῦλος Μελάς (1904-1934). Τὸ μνημόσυνον τοῦ εὐγενοῦς μακεδονομάχου καθιστᾷ ἐπίκαιρον μίαν ἱστορικὴν ἀναδρομὴν ἣ ὁποία ἡμπορεῖ νὰ χρησιμεύσῃ καὶ ὡς ἐθνικὸν μάθημα διὰ τὸν κάθε Ἕλληνα.

Ὅλιγοι θὰ τὸ γνωρίζουν καὶ ἐλάχιστοι ἱστοριοδίφαι θὰ τὸ ἐνθυμοῦνται: Κατὰ τὸ ἔτος 1935, εἰς τὸ ὁποῖον εἰσερχόμεθα, συμπληροῦνται 100 ἀκριβῶς ἔτη ἀφ' οὔτου ἤρχισεν εἰς τὴν Μακεδονίαν ἡ δρᾶσις τῶν ἀνθελληνικῶν προπαγανδῶν, πρὸς ἀλλοίωσιν τοῦ ἑλληνικοῦ χαρακτῆρος τῆς χώρας. Ὁ Ρωσσοτουρκικὸς πόλεμος τοῦ 1828 — καὶ ἡ ἐξ αὐτοῦ κίνησις εἰς τὴν Βαλκανικὴν χερσόνησον — ἀφύπνισε τὰς βλέψεις τῶν πρὸς βορρᾶν ἐχθρῶν τῆς Ἑλλάδος.

Δύο-τρία ἔτη μετὰ τὴν λήξιν του, διὰ τῆς Συνθήκης τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἤρχισαν αἱ ὀργανωμέναι προπαγανδιστικαὶ ἐνέργειαι εἰς τὴν, Δυτικὴν κατ' ἀρχάς, Μακεδονίαν πρὸς Σλαυοποίησιν τῶν ἑλληνικῶν πληθυσμῶν τῆς. Πρωτοπό-

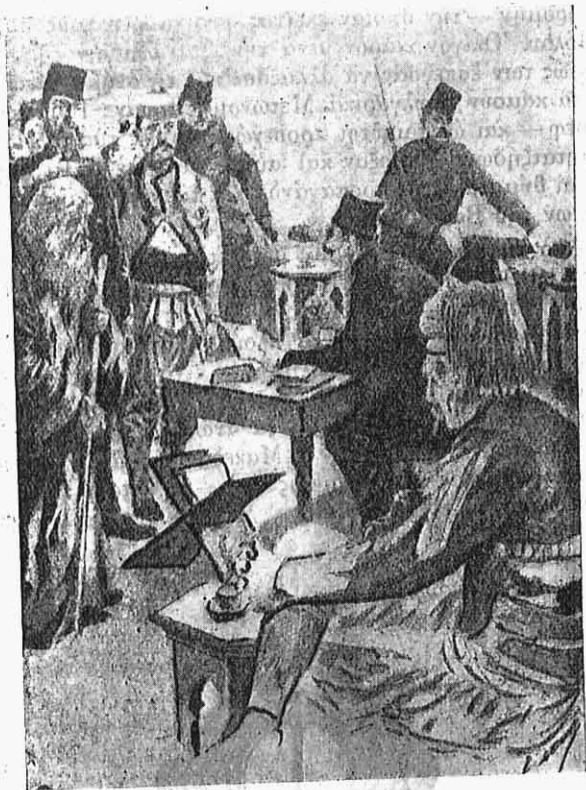
ροι εἰς τὴν κίνησιν αὐτὴν — ποῖοι ἄλλοι; — οἱ διδάσκαλοι καὶ οἱ ἱερεῖς. Διὰ τὴν κατάρτισιν καὶ τὴν δρᾶσιν των ἰδρῦθη κατὰ τὰ 1835 τὸ πρῶτον βουλγαρικὸν διδασκαλεῖον εἰς τὸ Γάβροβον. Ἐκεί ἐξεκίνησαν οἱ πρῶτοι προπαγανδισταί, οἱ πρόγονοι τῶν σημερινῶν Κομητατζήδων.

Μετὰ τὸ πρῶτον ἐκεῖνο . . . ἐκπαιδευτήριον τοῦ Βουλγαρισμοῦ ἰδρῦθη καὶ δευτέρον καὶ μετὰ καὶ τρίτον, νοτιώτερα! Κατὰ τὴν περίοδον τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου ἔγινε τὸ ἀρχικὸν βῆμα καὶ διὰ τὴν . . . θρησκευτικὴν κατάκτησιν τῆς Μακεδονίας. Εἰς τὸ πλησίον τοῦ Μοναστηρίου χωρίον Μογίλα ἐγκατεστάθη ὁ πρῶτος Βούλγαρος ἱερεὺς. Ἄν ἐλέγετο πρὶν παπατράικος, ἢ ἂν τὸν εἶπαν οἱ Ἕλληνες χωρικοὶ οἱ ὁποῖοι τὸν ἐδέχθησαν μὲ καχυποψίαν — παπατράγο, δὲν ἐνδιαφέρει τόσον ὅσον τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ Βούλγαροι διὰ τὰ κάμουν τὸ ὄνομά του ἐπιβλητικῶς βουλγαρικὸν τὸν ἔλεγον Παπατράϊκωφ.

Ἔως ἐκείνους τοὺς χρόνους οἱ Μακεδόνες, οἱ ὁποῖοι ἐξοῦσαν ὑπόδουλοι εἰς τοὺς Τούρκους, ἦσαν ὅλοι — ἐκτὸς τῶν Ἑβραίων — ἀπέναντι τοῦ κατακτητοῦ καὶ κυριαρχοῦ ἴσοι — Χριστιανοὶ μὲ ἓνα περιληπτικὸν ὄνομα. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἐσύροντο εἰς τὰ δικαστήρια εἴτε ὡς διάδικοι εἴτε ὡς μάρτυρες καὶ μὲ τὸ ἴδιο ραχάτι τοῦ Τούρκου δικαστοῦ — καθημένου εἰς τὸν ὄντᾶ καὶ μὲ πλάϊ του τὸν γραμματέα μὲ τὰ κιτάπια — ἐδικάζοντο, ὡς «Χριστιανοί». Μὲ τὸν ἴδιον τρόπον ἐφορολογοῦντο. Μὲ τὸν ἴδιον ἐφυλακίζοντο — ὡς Χριστιανοὶ γκιαούρηδες.

Ἄλλ' ἀπὸ τότε πού εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ Μακεδονικοῦ χωρίου ἠκούσθη νὰ διαβάζεται τὸ βουλγαρικὸν ἀλφάβητο καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὸ Γόσποντι πομίλου τὰ πράγματα ἄλλαξαν πολὺ εἰς βάρος τῶν Ἑλλήνων. Ἡ Βουλγαρικὴ προπαγάνδα ἤρχιζε νὰ ἐξαγοράξῃ συνειδήσεις — ἐμπόριον τῆς ἐποχῆς — καὶ νὰ ἐπιτυγχάνῃ μεταστάσεις χωρικῶν καὶ προυχόντων εἰς τοὺς κύκλους τῆς. Ἡ εἰρηνικὴ ζωὴ τοῦ τόπου ἐξηφανίσθη. Ἐνα τοιοῦτον χαρακτηριστικὸν — ἱστορικὸν — κροῦσμα μεταστάσεως εἰς τὴν Προπαγάνδαν σημειώνεται ὀλίγον μετὰ τὴν Βοσνιακὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1875.

Ἐκείνην τὴν ἐποχὴν δύο πρόκριτοι τοῦ Μοναστηρίου: ὁ Κώστας Ρόμπης καὶ ὁ Δημήτρης Ράδης ἦλθαν εἰς προ-

Τουρκικὸν Δικαστήριον ἐν Μακεδονίᾳ.

στριβὰς μὲ τὸν Μητροπολίτην Πελαγονίας Βενέδικτον, [ὁ
ὁποῖος τοὺς κατηγοροῦσε δημοσίᾳ ὅτι εἶχον καταχρασθῆ
χρήματα τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος, τῆς ὁποίας ἦσαν Σύμ-

βουλοι. Μετὰ τὸ ἐπεισόδιον αὐτὸ — ἀπλῆν ἴσως ἀφορμὴν — ἔγραψαν οἱ δύο καλοὶ φίλοι εἰς τὸν Ἐξαρχον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Τοῦ ἐδήλωσαν φιλίαν καὶ τοῦ ἐζήτησαν συνδρομὴν — τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος φυσικὰ δὲν τοὺς ἠρήθη καθόλου. Ὀλίγον καιρὸν μετὰ τὴν . . . ἀλλαγὴν τῆς συνειδήσεώς των ἔσπευσαν νὰ ἀλλάξουν καὶ τὰ ὀνόματά των καὶ νὰ τὰ κάμουν Βουλγαρικά. Μετωνομάσθησαν: Ρόμπερ καὶ Ράδεφ — καὶ ὡς τοιοῦτοι προσεχώρησαν εἰς τὰς τάξεις τῶν κομητατζήδων. Ὑπῆρξαν καὶ αὐτοί, μαζί με ἄλλα ὄργανα — καὶ θύματα — τῆς προπαγάνδας, ἐκ τῶν σπουδαίων παραγόντων τοῦ Βουλγαρισμοῦ.

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, μέχρι τῶν Βαλκανικῶν πολέμων (1912 - 1913) ὅτε ἐλευθερωθέντος τμήματος τῆς Μακεδονίας ἐδημιουργήθη «Μεγάλη Ἑλλάς» ἡ ἱστορία τοῦ μακεδονικοῦ ἀγῶνος — μετὰ τὸ πλούσιον ὀνοματολόγιον τῶν ὑπὲρ αὐτῆς πεσότων Ἑλλήνων — εἶναι γνωστὴ κατὰ τὰ κυριώτερα σημεῖα τῆς ἐδῶ - ἐκεῖ. Ἀλλὰ δὲν εἶναι γνωστὰ μερικὰ ἱστορικὰ ἐπεισόδια, ὡς τὰ ἀνωτέρω, καὶ ἐπὶ πλέον ὅτι ἀπὸ τότε πού ἤρχισεν ὁ Μακεδονικὸς ἀγὼν συμπληροῦνται σήμερον 100 ἀκριβῶς ἔτη — τὰ ὁποῖα ὅμως δὲν σημειῶνουν τὸ τέλος του.

ΔΗΜ. ΛΑΜΠΙΚΗΣ

